

Τα περισσότερα δημοσιογραφικά κείμενα που τον αφορούν έχουν τίτλο «Ο πιο έξυπνος Έλληνας στον κόσμο», γεγονός που τον αδικεί. Για να γίνει «έξυπνος», με την κοινή έννοια της λέξης, ο Νίκος Λυγερός θα πρέπει να χάσει περί τις 70 μονάδες

από το δείκτη ευφυΐας του. Γεγονός αδύνατον, μια και η ευφυΐα είναι κληρονομικό χαρακτηριστικό, σαν το χρώμα των ματιών. Αλλωστε, «έξυπνος» -ετυμολογικά «αυτός που έχει ξυπνήσει»- μπορεί να είναι ο καθένας. Ακραία ευφυΐας, με τον δικό του δείκτη νοημοσύνης στατιστικά, είναι ένας στα 80 εκατομμύρια.

Δείκτης IQ 189 στην κλίμακα Stanford-Binet! Λιγνιώδες νούμερο, αν το συγκρίνει κανείς με το 164 του Αϊνστάιν ή με το 140, πάνω από το οποίο κάποιο παιδί χαρακτηρίζεται χαρισματικό, και αν συνυπολογίσει ότι κάθε μονάδα στις κλίμακες IQ σηματοδοτεί μεγάλη διαφορά στην ποιότητα της σκέψης.

Ο ίδιος περιγράφει τον εαυτό του ως «μαθηματικό». Αν τον ορίσεις, όμως, ως «μαθηματικό», ενδέχεται να αδικήσεις τις πολλές άλλες ειδικότητες και τις δραστηριότητές του. Είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Λιόν και ως επισκέπτης καθηγητής διδάσκει σε ελληνικά πανεπιστήμια (Θράκης, Αθηνών, Ξάνθης) και σχολές (Ενόπλων Δυνάμεων, Αστυνομίας) μαθηματικά, βιοηθική, επιστημολογία, κυβερνητική, στρατηγική, γλωσσολογία, θεωρία ομάδων, ιστορία και φιλοσοφία των μαθηματικών, νευροεπιστήμες. Είναι expert μεταφραστής-διερμηνέας στα γαλλικά δικαστήρια. Γράφει λογοτεχνία (πεζογραφία και ποίηση), συνθέτει (αγαπάει την όπερα και την κλασική μουσική), ζωγραφίζει, γράφει και σκηνοθετεί θεατρικές παραστάσεις και όπερες. Ποτέ επίσης δεν μάθαμε διότι αρνείται να πει- πόσα διδακτορικά (τουλάχιστον δύο) και μεταπτυχιακά έχει. Διότι «δεν έχει σημασία». Στον ιστότοπο www.lygeros.org παρατηρείς την έλλειψη βιογραφικού σημειώματος, κάτι που αντανάκλα την πάγια θέση του ότι «δεν έχει σημασία τι έχει σπουδάσει, αλλά τι έχει καταλάβει».

Τέλος, αν πεις ότι είναι Έλληνας (γεννήθηκε στο Βόλο το 1968, από πατέρα χημικό και μητέρα φιλόλογο), ενδέχεται να μη συνυπολογίσεις ότι είναι και Γάλλος (πήγε με την οικογένειά του στη Λιόν όταν ήταν 12). Βλέπεις ότι φέρει πολλά στοιχεία από τον καθημερινό γαλλικό πολιτισμό (μιλάει χαμηλόφωνα, είναι «σιωπηλά» κομψός, του αρέσουν οι εκλεκτές γεύσεις, τα αρώματα, τα μπαχαρικά, το κρασί). Έχει, εξάλλου, γαλλική προφορά.

Ο ίδιος λέει ότι από τη Γαλλία έχει πάρει «το γαλλικό πνεύμα, το διαφωτισμό. Τον ιπποτισμό, την ιδέα ότι μπορείς να θυσιάσεις για κάτι, ακόμη και αν είναι άσκοπο». Και από την Ελλάδα; «Τις ρίζες μου, τις ελιές».

Ο Νίκος Λυγερός είναι ένας ψηλός άντρας (1,87 μ.), που καταφέρνει να ξαφνιάσει με τις απαντήσεις του. Ηρθε στο ραντεβού μας σπλιτμένος με το ευφρές χιούμορ και το αυθόρμητο γέλιο του. Έχει πολύ πυκνά μαύρα μαλλιά, με-

γάλα μάτια που δεν «διαβάζονται» και πάρα πολύ λεπτά δάχτυλα. Δάχτυλα παιδιού στα χέρια κάποιου που δηλώνει ότι «γεννήθηκε γέρος».

Όταν συνειδητοποιήσεις ότι αυτός ο άνθρωπος είναι πολύ διαφορετικός από αυτό που έχουμε ορίσει ως «φυσιολογικό» (αφύσικη λέξη), αρχίζεις να καταλαβαίνεις την οπτική γωνία του -που είναι εντελώς άλλη από την κοινή- και την «ανάποδη» χρήση λέξεων όπως, για παράδειγμα, το ρήμα «χειροτερεύω»:

Εχεις πολύ καλή μνήμη;

Ναι, υπερβολικά καλή.

Εχει μειωθεί με τον καιρό;

Όχι. Χειροτερεύει...

Κάτι που μας έχει τραυματίσει δεν το ξεχνάμε με τα χρόνια;

Δεν νομίζω ότι ο άνθρωπος εγκέφαλος είναι φτιαγμένος για να ξεχνάει κάτι τραυματικό. Ξεχνάμε το ανούσιο.

Τότε γιατί λέμε ότι θυμόμαστε μόνο τις καλές στιγμές;

Αυτό είναι ψέμα.

Ποια είναι η μεγαλύτερη αρετή στον άνθρωπο;

Να λείει την αλήθεια.

Πριν τον συναντήσουμε, είχαμε διαβάσει τις συνεντεύξεις του και είχαμε μάθει ότι παίζει σκάκι από δύο ετών (κερδίζοντας), ότι διαβάζει πολύ γρήγορα και ότι, καθώς μιλάει, αναφέρει συνεχώς τοιτάτα μεγάλων διανοητών. Ο Λάιμπνιτς, ο Βιτγκενστάιν, ο Καμί, ο Φουκό, ο Ντοστογιέφσκι, ο Σωκράτης, ο Αϊνστάιν και δεκάδες άλλοι πηγαινοέρχονται στις προτάσεις του σαν σύγχρονοι συνομιλητές του. Συζητώντας μαζί του, καταλαβαίνεις ότι αυτούς θεωρεί πραγματικούς δασκάλους του («οι άλλοι ήταν φίλοι, συνάδελφοι, καθηγητές»).

Λόγω της ιδιαιτερότητάς του να βλέπει από το ίδιο επίπεδο όσους εμείς οι υπόλοιποι κοιτάζουμε με υπερβολικό (ή «βολικό», όπως λέει) σεβασμό, φτάσαμε να τσακωνόμαστε για τον Ευριπίδη και τη Μήδεια σαν να τους είχα-

με δει το βράδυ στις ειδήσεις.

«Δεν μου αρέσει ο Ευριπίδης, επειδή είναι ξεπουλημένος. Εφτιαξε πράγματα κατά παραγγελία, ενώ ήταν ψέματα. Έχουν πει ότι η Μήδεια έκαψε τα παιδιά της, ενώ στην πραγματικότητα οι Κορίνθιοι τα σκότωσαν. Άλλαξαν το μύθο και ξέρουμε και πόσα λεφτά πήρε ο Ευριπίδης. Όταν ένας ποιητής πληρώνεται για να πει ένα ψέμα, δεν μπορώ να τον θαυμάζω. Με αηδιάζει η παραποίηση της αλήθειας».

Πιστεύεις, δηλαδή, ότι η συνειδηση του δημιουργού πρέπει να συνάδει με το έργο του;

Ναι. Και είναι πολύ δύσκολο.

Τότε δεν θα είχαμε κανέναν καλλιτέχνη...

Όχι, κάνεις λάθος. Πάρα πολλοί είναι έτσι, ο Βαν Γκογκ είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Η συζήτησή μας κράτησε επτά ώρες. Χρόνος αρκετός για να καταπαστούμε με τα πιο πιθανά και απίθανα θέματα και να διαπιστώσουμε ότι ο Νίκος Λυγερός έχει την ικανότητα να πηγαινει από το ένα στο άλλο και από το αύριο στο προχθές μέσα σε μία σκέψη. Το οποίο σημαίνει:

Αν κάποιος προσπαθήσει να μιλήσει για το σήμερα μαζί σου...

Δεν θα μπορέσει.

Γιατί;

Γιατί είναι ένα συνονθύλευμα. Αλλωστε, πράγματα που θεωρούμε σπουδαία σε αυτή την κοινωνία, στην επόμενη θα τα θεωρούμε ανούσια.

Ναι, αλλά σε αυτή την κοινωνία ζούμε.

Αυτό είναι δικό σας πρόβλημα, όχι δικό μου.

Εσύ δεν ζεις σε αυτή την κοινωνία;

Όχι. Εγώ ζω στην ανθρωπότητα.

Κάπως έτσι πήγαμε από το «Ματίς ή Βαν Γκογκ;» («Ο Βαν Γκογκ είναι πολύ βαθύς. Ο Ματίς μου αρέσει λιγότερο, είναι πιο επιφανειακός») στη Μαρία Κάλλας («Δεν μπορώ να πω απλώς ότι μου αρέσει. Η Κάλλας για μένα είναι ένας σταθμός») και από το πού βρίσκεται η επισημη σήμερα με τη χαρτογράφηση του εγκεφάλου («στα πρώτα βήματα... Ο εγκέφαλος έχει μεγάλη πλαστικότητα. Είναι μερικά πράγματα που θα παραμείνουν κβαντικά, δεν μπορούν να απαντηθούν») στο αν θα μπορούμε στο μέλλον να διακτινιστούμε («Υλη μπορούμε να μεταφέρουμε και τώρα. Αλλά με τον άνθρωπο είναι πιο δύσκολο, γιατί δεν είναι σκέτη ύλη»).

Ο Νίκος Λυγερός, πλην των άλλων, διδάσκει χαρισματικά παιδιά («στη Γαλλία. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει αναγνωρισμένος θεσμός») και ασχολείται με παιδιά με νοητική υστέρηση. Η άποψή του για τα τεστ νοημοσύνης βγήκε όταν μιλούσαμε γι' αυτά: «Τα τεστ νοημοσύνης για παιδιά αποτελούνται από δέκα διαφορετικά τεστ και στο τέλος γίνεται ένας συμπληρωματικός και βγαίνει ένα νούμερο. Η κοινωνία δίνει σημασία μόνο σε αυτό το νούμερο. Εγώ, όταν ασχολούμαι με παιδιά με ειδικές ανάγκες, το πρώτο που κάνω είναι να ζητήσω τα δέκα τεστ. Ο τελικός αριθμός δεν αντιπροσωπεύει τίποτα».

Έχει επίσης μεγάλη συμμετοχή σε διεθνή προ-

«Το ταλέντο είναι ταλέντο.

Η νοημοσύνη είναι απλώς

το τι είσαι χωρίς γνώσεις.

Αυτό συχνά το ονομάζω

ηλίθιος, δηλαδή ο έξυπνος

χωρίς γνώσεις. Σιγά-σιγά

αποκτά γνώσεις και γίνεται

στοχαστής.»